

THEOCRATIC ARCHETYPE OF THE EUROPEAN POLITICAL MODEL

VICTOR DOBREV

*Faculty of Artillery, Air Defense and Communication and Information Systems,
National Military University, Shumen, Bulgaria, viktor_62@abv.bg*

Abstract: The subject of the research is the contemporary global problems and their archetypal roots embedded in the idea of religare (connection) within the socio-cultural context and the management model of the EU in the works of modern visionaries.

Key words: theology; anthropology archetype; political model; EU;

ТЕОКРАТИЧЕН АРХЕТИП НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПОЛИТИЧЕСКИ МОДЕЛ

Виктор Добрев

Пробивът в информационната сфера и завършването на процеса на глобализация в икономическата сфера се появяват 147 транснационални компании, контролиращи 40% от световното производство и притежаващи 70 % от световния паричен капитал, ресурси и суровини.

Посочената група транснационални компании реализира стратегия на финансов монополярен световен ред, изискващ психологическа интервенция в съзнанието на хората за създаване на така необходимия за тях образ на врага. Каскада от финансови кризи, породени от изчерпването на възможностите за печалба и ръст в рамките на съществуващия модел на икономика, има своята логика в подобен стратегически ход.

Има сериозно противоречие между ръста на потребление и наличните ресурси и диспропорция в промишлените мощности и суровини, пораждащи конфликти на интереси между „развити“ и „развиващи се“ страни, национални и транснационални елити.

В настоящия момент цивилизационната диада Изток/Запад играе второстепенна роля във формирането на световните процеси и генерира появата на нови икономически ядра в икономическото пространство, ориентирано в специфична мрежова структура.

Екстраполира се концепция за т.нар. мрежовото общество, чиято социална структура е изградена около някаква мрежа. Активирането ѝ става с помощта на преведена в цифрова форма информация и е създадена на основата на микроелектронни комуникационни технологии. Социалната структура в сферата на производството, потреблението, възпроизводството, опита и изразеността на властта са закодирани в комуникационната култура.

Възможността на новата система да се пренастройва и вписва в процеса на създаване на мрежи позволява да се създаде програма на управление и да се търсят ценните за нея територии, хора, като съответно да бъдат изхвърляни незначителните за изпълнението на съответната програмна задачи съобразно целевата насоченост на дадената мрежа.

На практика „мрежата е създадена не само за обмен на данни, а също и за формирането на позиции, произтичащи в рамките на комуникацията като такава“.

Коя е движещата сила на това общество с неговото производство?

В крайна сметка, нищо не се е променило от предходните социални архитектури по отношение на смисловите критерии – това са отново благо или ценността. Тук можем да кажем, че основната ценност за глобалната мрежа е възможността да се трансформира човешкото съзнание

и оттам основен възел стават медиите, защото тъкмо те организират огромния конгломерат от съобщения и образи, влияещи върху съзнанието на хората. Медиясистемите тук имат превъзходство над държавната власт, регулираща от своя страна получаването на печалба – ценностите стават израз на власт.

На когото и да принадлежи властта (а това невинаги е правителството), той решава кое ще представлява ценност. Ценност става онова, което е важно за съответната мрежа в дадения момент. Капитализмът не е изчезнал и дори е станал по-разпространен от преди, но той вече не е единствената алтернатива за глобалното село.

В пространствените потоци няма ясно изразена функционална йерархичност. Те са организирани на принципа на функционалната доминантност, в зависимост от значимостта и ролята им спрямо централните точки в мрежата.

Повечето обществени формации се борят за съхраняване на локалната си значимост под формата на автаркия и за отстояване на своята пространствена позиция, въз основа на историческото си съществуване. Според логиката обаче на пространствените потоци, създадени на основата на инструменталността, притежаващият пространството и времето притежава и властта в съответната локалност на мрежовото общество.

В тази ситуация съответните култури губят своята номинозност (съвкупността от ценности и нагласи, които формират, ръководят и мотивират поведението на хората), за сметка на тези, които мрежовото общество изисква – то има своя култура със своя институционалност и системи.

От една страна, специфичните култури със своята идентичност придобиват някаква автономност по силата на икономическата, социална и чисто пасионарна значимост (Английски брекзит, Кастилска автономия, Бенелюкс), а за другите действия принципът на „топилния котел“ на глобализацията, изискващ сливане и космополитност на културите. Това вдига нивото на драматизма, поради родените в движение множества от локални Аз-ове със своя фрагментарност и нежелание за комуникация, а оттам се поражда и появата на неизбежно желание за насилие.

Общата култура на глобалното общество е културата на комуникационните протоколи, разрешаваща комуникация между отделните култури не на основата на споделянето на общи ценности, а на базата на споделянето на ценността на самата комуникация.

Това не е старото капиталистическо съзнание през властта на доминиращите елити, унаследени от индустриалното общество, а процес на осъзнато препредаване на ресурси и убеждения на другия с гарантирана очаквана взаимност.

Информационната революция съществено преустрои механизмите на управление на обществото и създаде нова политическа реалност. Използваните в миналото механизми стават все по-неефективни и неадекватни, доколкото информационната революция в бизнеса и социално-политическата сфера на вътрешно национално, международно и наднационално ниво промени смисъла на властта.

Тя инициира технологии, ориентирани към нетехнологичната сфера, а основно в социалната и културната област. В хода на един такъв процес е възможно изострянето на международните отношения, свързани с културните и социални различия на отделните националности и държави – основно между „цивилизованите“ държави и бедните страни.

Във връзка с последните се очаква засилване на разрива между политическия, интелектуален и икономически елит и останалата част от населението, преди всичко в развиващите се страни. В своето изследване Валтер Шнайдер (представено в книгата „Великият изравнител“) разглежда появата на дълбокото неравенство между обществените страти като неизбежно водещо до насилие. Впоследствие, след колизията, се получава чувствително изравняване на финансовите и политическите потенциали на хората. Архетипния модел, който Шнайдер използва, за да посочи факторите, през които това се случва, са „Четири конника на Апокалипсиса“ – войната, социалните революции, епидемиите и разпадът на държавността.

Запазвайки своята универсалност, „Великият Изравнител и неговите четири конника на Апокалипсиса“ ще диктуват в близко бъдеще съхраняването на формите и характеристиките на националните подходи по отношение на информационната революция.

Източникът на социалната власт в този свят е насилието и дискурсът, принудата и убеждението, политическата доминация и културното фреймиране.

Видимата промяна ще бъде в това, че властта преимуществено ще се конструира около

връзките, където глобалното и локалното започват да се сливат в мрежата, а не около отделни единици. Поради факта, че мрежите са многочислени, то и властта приема специфични форми.

Времето в историята и историческата идентичност изгарят в огъня на незабавно удовлетворяваните им значения, където краят на историята се провъзгласява от бардовете, възпяващи победителите.

Доколкото мрежите са глобални, държавите, които са изразители на властта с монопола си върху насилието, се сблъскват със значителни ограничения във възможностите си за принуда, ако са въввлечени в създаването на мрежи с други държави и придобиването на властта в значимите мрежи, създаващи социалните практики на своята територия заедно с разгръщането им в глобалната сфера. Следователно способността да се свързват различни мрежи и възможността за вмешателство става главна задача за осъществяването на доминацията и институционализираността на държавата. Създаването на връзки не е задължително да е делегирано на държавата. Възможността да се „превключва“ е възложена на социални актьори от различен тип, които се определят от контекста, изискван от мрежовите ценности, според тяхната актуалност.

За разлика от американския модел за справяне с кризата в Европа има дълбоко наслоен културен несъзнаван наратив на юдео-християнския модел за индоктринация. Това не избягва от погледа на един от критичните мислители на нашето време Джорджо Агамбен с една от последната му разработки върху Теологията на икономиката и политиката.

Според него всички сфери на общественият живот са основани парадигмално върху християнската теология на първите векове, когато в стремежа си да се съгласуват Светата Троица и монотеизма, теологията се стреми да представи някаква божествена „икономика“ с която Бог организира и управлява божественият и земния свят.

Тук интересен момент е ролята на ангелите като инструмент на божественото управление на света. В християнска Европа „ангелологията“ се проявява като системна бюрокрация с министерска йерархия. Думата „министър“ и „министерство“ се откриват в средновековните теологически текстове за да поясняват принципите и устройството на божественото управление. „Министри“ там са ангели със своя йерархия прилагачи властта като прото-парадигма на бюрокрацията. В тези структури определено може да се говори за разделение на законовата от изпълнителната власт. Бог е извън света и предпочита да управлява своята администрация от ангеличиновници. И както всяко земно начало и това има своята крайност т. е. „Денят на страшния съд“, след който длъжностните им задължения се изчерпват и те не са нужни повече. Божественото управление на света е нещо съвсем цялостно и се оказва, че след Страшният съд, когато историята на света и цялото Сътворение ще се състоят с вечното блаженство на избраните и наказването на осъдените, то за ангелите не се предвижда никаква работа, за разлика от Преизподнята, където ще кипи усилена дейност (и сега в Европа безработицата се приема като нормално състояние). Проблемът е в това, че в архетипа на християнството не се предвижда никаква дейност (*Inoperosita*) след постигането на целта и не се набеязва нова.

В тази бъдеща ситуация се появява идеята за божественото властово бездействие и „Празния Трон“. Подобно бездействие не е леност или пасивност, то е де-активация с прекратяване на каквато и да е активност и съзercание върху на възможностите за действие.

Абсолютно бездейният Бог е лишен от сила, отрекъл се от каквото и да е управление на света и това кара съзнанието да не допусне изчезването на властта и я отделя от нейната същност като се трансформира в непоколебима и лъчезарна слава (*gloria* или *doxa* на гръцки).

Ангелската йерархия натоварена с цялата управленческа дейност с нищо не се променя и трябва само да възпява славата на Господ заедно вече с всичко блажени. Славата е форма на самопреживяване на самата Власт и всякакво бездействие се запълва със смисъл в архетипното съзнание носейки баланс.

Подобна концепция е наследена от юдаизма с Шабат, където бездействието е неотменно съкровено свойство на Бог, а от там и съботното бездействие като някакво завършващо състояние на човека в битието – тук няма леност или нужда като дейност, защото те са се трансформирали във величие и достойнство. Ролята на Славата е да прикрие тайната на божественото бездействие и това какво Бог е правил преди Сътворението и след окончателното завършване на Творението когато управляването му завърши.

Ако сравним машината на властта пораждаща управлението, което както в политиката така

и в теологията е Славата, то тя ще е онова, което ще обезпечава функционирането на самата машина и ще прикрива нейното бездействие. В иконографията властта независимо дали е светска или религиозна произтичащото от нея бездействие е символно обезпечено с образа на празният Трон известно ни от римско време с *sella curialis* и Празният трон украсен с корона на Цезарите, на които всички трябва да се покланят. Истинския му апотеоз е обаче в християнството с *hetoimasia tou thronou* украсяващи триумфални арки и аспиди на храмове.

Историците обясняват образа на „празният трон“ с царственост, божественост и просторност. *Hetoimasia* не е акт създаващ нещо или организацията за него, а самата готовност и очакване на Славата Божия.

Според еврейската традиция тронът на Славата е едно от седемте неща, които Яхве е направил преди да сътвори Света. Така според Агамбен в християнството се пренася идеята, че тронът не е царственост, а Слава предхождаща сътворяването му и надживяваща края му. От там тронът не е празен заради факта, че Славата съответства на божествената същност, а защото изразява бездействието – образът на висшата власт трябва да остане празен. Агамбен стига до тук в съжденията си относно архетипа на общественото битие и той е напълно актуален за европейския конклав.

Според нас ядрото на тази концепция трябва да потърси по дълбоко - в културният корен на подобен феномен, а той стои в еврейската мистика, която латентно дава реминисценции в християнската култура. Тук трябва да започнем от там, където Агамбен е приел идейната си доктрина за завършена, или да доизкажем онова, което той не посмял да каже поради културна табуираност.

Невъзможна е блестящата идеята за теологията на икономиката и политиката на Агамбен да се корени в християнството па били то и ранно, защото християнската мистика е свързана с личността на Спасителя и тук той е посредника между Бога и човека – тук действащи са интерпретациите на Страстите Господни разглеждани в преживяванията на индивидуума. Тук стои идеята за Революция и реструктуриране на някаква йерархия отколкото структуроописание. С това се занимава изключително юдаизма търсещ еманациите на Твореца в акта на Творението.

Определено се касае за старозаветна реминисценция *disjecta membra* (разпозната част, несвързан цитат) на несъзнаван (архетипен) наратив идващ от еврейският мистицизъм занимаващ се с демеургията нуждаеща се от митическите метафори на топографията на Небесното Царство и административната му организация, за да се преоткрие и въплати „живият Бог“ под формата на Етос в битието.

Нека оставим фактите сами да избистрят изводите за произхода на такъв архетипен наратив и съвпаденията и символиката на управлението на ЕС :

Меркава възниква 1-10 век преди новата ера. Известно, е че по време на втория храм в кръга на фарисеите се е преподавало такова учение. Първата глава на Битие и историята на сътворението (Маасе берешит) и първата глава от книгата на Иезекеил с виденията на Небесния престол – „Колесницата“ (Меркава) са били забранени за коментирание и тълкуване.

Свети Ероним казва, че на евреи под 31 години е забранено да изучават началото и края на книгата на Иезекеил. Най-ранните описания се намират в писанията на Енох. Повечето от епизодичните трактати са събрани в т. нар. Малък и Голям „Хейхалот“ описващи небесните чертози и дворци през, които се движи визионера и достига до седмия Престол на Божествената Слава. В това изкачване по седемте нива до Небесния трон се намират администратори, които ги охраняват и пред всеки един трябва да представиш печат, (нещо обичайно за бюрократичната машина), за да преминеш на следващото ниво (инстанция) избягвайки враждебни демони и ангели. Това неизбежно довеждало до психологическо изтощение тъй като всяка следваща среща с ангелите и архонтите изисквала все повече и повече печати и препоръки, които използвани от неподготвения го довеждали до себеизгаряне от вътрешен огън.

Съществува огромна разлика между еврейският и гръцкият мистицизъм в концепцията за Бога. В „Хайхалот“ той управлява на основата на величие и аура на възвишеност и тържественост, за разлика от гръцката иманентност – в еврейската мистика се залага на безкрайно дълбоката пропаст между човека и Престола. На престола стои Славата Божия, а не Твореца (т. е той е празен)..

Рудолф Ото в книгата си „Идеята за светостта“ издига разликата между рационалното сла-

вене с ясни определения и понятия и ирационалното *misterium tremendum* (застрашаваща тайна) наречени от него „нуминозни химни“, с които ние реално се сблъскваме в еврейският мистицизъм.

Ако обобщим вътрешната логика на визионерството в Меркаба „молителството“ като форма е основната комуникация в тази система, в която ангелите посредничат и са част от комуникацията (дори има комисар - „велик архонт“ Шмуаел стоящ на небесния прозорец на седмото ниво и препредава молбите на обитателите му вътре). Ангел на име Исраил управлява небесният хор с помощта на „Възвания“.

Всичко обаче, което трябва да даде характеристика на този, който стои на трона е неговата Шхина т.е. Слава. Естествено има ръководна длъжностна еманация на славата и това е фигурата на ангела Ягоел или Иоелем по-късно идентифициран с прогрьцкото Метатрон стоящ под или до Трона и ръководещ единствено Славата на небесния съюз.

Характерно е че темата за славата на Престола е винаги тясно свързана с темата за Апокалипсиса т. е., с някаква криза и заплаха от унищожение. Самият Трон според визионера (Енох) стои на живи числа т. е. на метрични резултати в реалността.

През 12 столетие Авраам бар Хийи изглажда концепцията: от „светостта“ му божия излиза неговия глас и глаголи. „Светостта“ излъчва светлина от Запада на Неговото величие и се разпростира на Изток. Светостта е слава, която не е придобила някаква форма на скрито присъствие. „Шхина“ (славата) придобива форма на Запад и така „светостта на Бог“ фиксира своето местоположение.

Всяко нещо във тази система има своя праобраз (дмут), еквивалент, матрица в някоя от звездите на синя завеса стояща пред трона покриваща всичко без Запада (знамето на ЕС е от син плат със звезди на него). Съдбата на всяко същество се намира под тази завеса - всяка изменение на неговото състояние, ангелите и демоните черпят своята сила от тези праформи и доктрини визирайки бъдещето. Има дори намек, че дори вината и заслугите имат своите „същности“ върху „завесата“ .

Не може да не споменем и системната организация на ангелските структури без да споменем и демонологията стояща срещу тях (т. е. проблемните области). Срещу всеки ангел стои съответната демонична същност, но колкото тя е по-проблематична толкова ресурсите за справяне на съответния ангел (административна структура) са ограничени и слабо енергизирани. Дисбаланса се регулира на принципа на паритета – силен ангел стои срещу слаб демон и обратното.

Теологичният механизъм на Славата съвпада с профанното и можем да го използваме като платформа за обяснение на тайната на властта. От тази платформа става ясно защо церемониите и протокола са толкова важни за властта – тук се осмисля бездействието и в съзнанието на хората.

Бездействието тук се възприема не като леност и апраксия, а като „съзерцание на собствената способност да действаш“. Естествено такава система е в баланс, равновесие и стабилност само в идеалистична ситуация без колапси и сътресения и винаги при появата им започва да се чувства несигурна за съществуването си.

Тогава се налага въвеждането на формулировката „от съображение за сигурност“ все по-широко използвана в наше време. Тук на предна линия излиза понятията криза, нестабилност и сигурност.

Юридическият смисъл на този термин означаващ вземането на решение и това е свързано с произхода на древногръцкия глагол *crino* като медицински и теологически. В медицинската традиция кризис означава момент, в който лекарят трябва да вземе решение ще живее ли пациента или няма. Денят или дните, в които се взема това решение се наричат *crisimoi* (решаващи дени). В теологията *crisis* е Последното Отсъждане произнесено от Христос в края на времето. Очевидна е връзката и в двата случая с определен момент от времето. В наше време тази връзка сякаш е изчезнала. Кризисът и решението (*judgement*) за разделени с времеви индекс съвпадат с хронологичното протичане на времето и това е не само в икономика и политика, а и във всички аспекти на обществения живот и сякаш вече е норма и става инструмент на властта за управление. От тук способността да се взема решение изчезва, а е един непрекъснат процес на вземане на решения, които никога нищо не решават. Говорейки на езика на парадокса то може да кажем, че когато правителствата се намират в състояние на извънредна положение те приемат формата на постоянен държавен преврат (*coup d'etat*).

Започвайки с Вествалтският договор великите абсолютизирани държави в Европа започват да въвеждат в политическия дискурс идеята за това, че държавата трябва да се грижи за безопасността на поданиците си и тази парадигма е въведена за първи път от Кене. По негово време основният проблем, с който е трябвало да се справи правителството е бил гладът. До времето на Кене основният начин за борба с гладът е бил създаването на обществени зърнохранилища и забрана за износ на зърно, но това неизбежно водело да негативи върху производството.

Идеята на Кене е да обърне логиката: вместо да се противопоставя на глада да му се даде воля да се случи, за да може да се управлява обществото и да се постигне либерализация на външния и вътрешен обмен.

„Ако има буря в морето то тя не може да бъде избегната, но добрият кормчия умее да използва вятъра и вълните, за да се движи и управлява лодката“.

С тази парадигмална нагласа значението на знаменитият девиз: „laissez faire, laissez passer“ (да става каквото има да се случва), където мисълта за безопасност няма място и не предотвратява неприятностите, а по-скоро се превръща в начин за управление в нужното русло в мига в който се случват.

До колкото да се управляват причините е сложно и скъпо, по безопасно и полезно е да се опиташ да управляваш последствията.

Тази теорема на Кене е аксиома за съвременната система на управление - съвременността се стреми да управлява ефектите.

Парадоксално е сближаването между абсолютната либерална доктрина в икономиката и безпрецедентното, но в същото време абсолютна парадигма на държавата и полицейския контрол. Ако дейността на правителството е насочен към управление на ефектите, а не на причините, те ще са принудени да увеличават сферата на контрола. Причините трябва да се познават, докато ефектите само са проверени и проконтролирани.

Ако идентичността в наше време се определя от биологични фактори, независещи от личната воля и извън контрола на личността, то тогава конструирането на каквото и да е политическа или етическа идентичност става проблематична. Какви отношения може да установи човек със собствените си отпечатъци или генетичния си код – новата идентичност е идентичност без личност в пространството, на която политическото и етическото губят смисъл и трябва да бъдат преосмисляни като нулеви. Това е зачеването на био-властта. Първичността на биологичната идентичност спрямо социалната безусловно е свързана с политизацията на „голия живот“ в съвременната държава.

Сегашната държава не е държавата на дисциплината, а е държава на контрола. „Интересите на държавата“ сега са заменени от „интересите на безопасността“. Поставяйки себе си под знака на безопасността съвременната държава създава политика, за да навлезе в нечия територия, да премине нечии граници недостъпни до този момент. Безопасната държава предполага отсъствие на грижи, но в същност трябва сериозно да ни безпокои за опасностите, които тя носи за демокрацията, защото в нея политическият живот е невъзможен, а самата демокрация означава възможност за политически живот.

REFERENCES:

1. Агамбен Д. Искусство, без-деятелност, политика. „Социологическое обозрение“ том 6. №1, 2007
2. Агамбен Д. Homo sacer. Суверенная власть и голая жизнь. Европа. Москва, 2011
3. Агамбен Д. Homo sacer. Чрезвычайное положение. Европа. Москва, 2011
4. Георгиев Л. Критическата психология на политиката и историята. УИ „Св. Климент Охридски“ С., 2014
5. Габеров Ив. Митология на успеха – притчите на последния. Български писател, 2013
6. Жижек С. Интерпассивностъл. Желание: влечение. Мултикултурализъм. Алтейя . Санкт-Петербург, 2008
7. Зомбардо Ф. Ефект Люцифера. Почему хорошие люди превращаются в злодеев. Альпина Нон-фикшн, Москва. 2016
8. Хомский Н. Система власти. КоЛибри, Азбука-Аттикус, Москва. 2014